საგაზაფხულო ფიქრები

გაზაფხულზე ბებერი, ვინ იცის, რა დროისა, როდინდელი ბუნება, ახალგაზრდავდება. სიჯეილე მარტო ტანისამოსზე არ ეტყობა. ათასნაირად აჭრელებული, აფერადებული სამოსელი დედამიწისა არაა მხოლოდ ნიშანი ბუნების ჯეილობისა. მზეც გაჯეილდა: სითბო და სინათლე მოიმატა - გამხნევდა, გაგულუხვდა, გათამამდა; ყველა ეს ნიშანია ახალგაზდობისა - მზე არ ჰზოგავს თავის ძალ-ღონეს და ცდილობს - რაც შეიძლება მეტად გაათბოს დედამიწა და ყოველი მასზედ არსი- სულიერი და უსულო, რათა უფრო ძლიერად აამუშაოს მასში სიცოცხლის ცხოველმყოფელი ძალა; იმედი აქვს, მის მიერ დახარჯული ძალა ტყუილად არ ჩაივლის. დედამიწა,როგორც აშიმშილებული და ამ შიმშილისგან ატირებული ყრმა, ხარბად სჭიდებს პირსა და ხელებს დედის ძუძუს,სწოვს მზეს სითბოს, - იმ რძეს,რითაც ჩვილი სიამოვნობს, სიყმილის იკლავს, იზრდება, ვაჟკაცდება. დიაღ, დედამიწა სწოვს მზეს სითბოს,მაცოცხლებელს ძალას, რათა შემდეგში ამ შენაძენით ასაზრდოვოს მცენარენი, ცხოველნი,დაამშვენოს,ააყვავოს,აავსოს ნაყოფით ნაყოფის გულ-მკერდი,უბე-კალთა.განა მარტო სითბო კმარა მისთვის, მცენარეთ და ცხოვლეთა ასაღორძინებლად? არა. როგორც სითბოა საჭირო,აგრედვე ნამი ცისა,შავის ღრუბლების ცრემლი,ხან მშვიდობიანად რმ დააფრქვევენ დადამიწას და ხან კი ჭექა-ქუხილით მოუვლიან თავიანთ მოწყალებას, თითქოს ჰსურთ გააგებინონ ყველას: აბა გვიყურეთ, რა სიკეთეს ვსჩადითო! ვინ იცის, იქნება მძინარე დედამიწას ეძახიან: ადე, გაიღვიძე, გიგზავნით მოწყალებას და, როგორც საჭიროდ დაინახო, ისე მოიხმარეო. ორივე შესაძლებელია, ხოლო ის უნდა ავღნიშნოთ, რომ ჭექა-ქუხილი ახალგაზდობის, სიჯეილის ნიშანია.

რით იპყრობს გაზაფხული ჩვენს ყურადღებას? ნუთუ მარტო ბუნების ამწვანება-აყვავებით, კეთილ სურნელების მოფენით? ეს მხოლოდ გარეგანი, თვალისა და ყურის წარმტაცი თვისებაა მისი, შინაგანი მოქმედება და აზრი სულ სხვაა, - იმას თუ კარგად არ ჩაუკვირდით, ვერც კი შევამჩნევთ. ეს დაფარული აზრი გაზაფხულისა მხოლოდ და მხოლოდ გაგრძობაა სიცოცხლისა. მიზანი მისი ალბად დიდებულია, თორემ ასე დიდებულად, ასე საამოდ, სულისა და გულის დამატყვევებელ სურათებში არ იქნებოდა გახვეული!.. ლამაზი, მიმზიდველი არაფერია სხვა, თვინიერ სიცოცხლისა ტურფა, მშვენიერი, ბუნების ამოდენა გარდაქმნა-ცვალება დობაში, არა რა არს გარეშე გაზაფხულისა.

მაშ, ვიწამოთ სიცოცხლისა და გაზაფხულის ერთგვარობა,ერთბუნებოვანობა: უსიცოცხლოდ გაზაფხულს ვერ ვიგრძნობთ ისე, როგორც უგაზაფხულოდ სიცოცხლეს.
გაზაფხული მქმნელი, მშობელია სიცოცხლისა: გაზაფხულზე ყოველი ძალა ბუნებისა, ყოველი არსი, თვით ისეთიც კი, რასაც ადამიანი, თუ არ შეიარაღებულის თვალით. ვერ დაინახავს, მიმართული, მიდრეკილია სიცოცხლის შესაქმნელად.

სიცოცხლე მინდვრად, სიცოცხლე ტყეში, სიცოცხლე ზღვაში, წყალში, სიცოცხლე ცაში. სად გაიხედავ, არ დაინახო შთამომავლობაზე ზრუნვა. ყველგან ვხედავთ შთამოებას, ფუტკარი რა სათქმელია, ჭიანჭველასაც კი აუფუებია თავის ციხე-დარბაზი მემკვიდრეთა სიუხვით. ტრედს ნუ იტყვი, ჭივჭავსაც კი გამოუჩეკია ოთხი თუ ხუთი ბარტყი, - შეუმატნია სიცოცხლისთვის სარდოდ ოთხი თუ ხუთი არსება... ეს სულ გაზაფხულის ბრალი, მისი ოინია.

წადი, დახედე მინდვრად ჭირნახულს, გადაიხედე ვენახებში. დააცქერდი ყოველ მცენარეს ტყე-ველზე, მთასა და ბარსა. რა ამბავი ხდება? შექმნა სარდოსი ცხოველთათვის, მაშასადამე, გაზაფხული მარტო ცხოველების სასიცოცხლო მასალასაც უმზადებს, აძლევს, აწვდის ხელგაშლილი.

იმიტომ არის გაზაფხული ლამაზი, და ლამაზი რომ არ იყოს, ამოდენა მადლს, სიკეთეს ხომ არ დასტოვებდა დედამიწაზე, არც ასე გულიანად, თავგამოდებით აგალობებდა ბულბულს.

ისე არასდროს არ დამშვენებულა, არ აბიბინებულა ველ-მინდორი, როგორც გახაფხულზე. ისე არასდროს არა ხარობს და მწვანობს ტყე, როგორც გაზაფხულზე. ისე არასდროს არა მხიარულობენ საერთოდ ცხოველნი, ფრინველნი, როგორც ამ დროს. ამავე დროს აუშლია ფაფარი პატარა მდინარეს, მიუღია მრისხნაე სახე, აღარ ეტევა კალაპოტში, გადუხეთქა აქეთ-იქით ნაპირები და მოსდებია ჭალა-მინდრვრებს.

ყველა და ყველაფერი, სადაც კი თვალი და ყური მიუწვდება ადამიანს, გელაპრაკება შემდეგს: მე ცოცხალი ვარ, ცოცხალი და მინდა კვლად ვიცოცხლო; სიცოცხლე ჩემი უნდა იყოს დაუსრულებელიო.

ეს დრო ბუნების უაღრესი ბედნიერების დროა. ვფიქრობ, ბუნება, როგორც გაზაფხულზე, ისე არა დროს არა ჰგრძნობს თავს ბედნიერად.

ნუთუ ადამიანის სულს კი არა აქვს თავისი გაზაფხული? ადამიანიც არის და ადამიანიც; კაციც არის და კაციც, ყველა ერთნაირ გონებრივ სიმაღლეზე არ სდგას, ყველა ერთნაირად არ არის განათლებული, ყველა ერთნაირის თვალით არ უცქერის ცხოვრების ავ-კარგს. ყველას ერთნაირად არ აჯავრებს საზარალო. არ ახარებს სასარგებლო, როცა ადამიანის სულის გახაფხულზე ჩამოვაგდეთ სიტყვა, მაშინ ვერ დავიწყებთ ვერ დავიწყებთ სიცოცხლეს, ვინაიდან გახაზაფხული იგივე სიცოცხლეა, და, როცა ადამიანის სულს გაზაფხული უდგება, უეჭველია, მაშინ იგი უნდა ცხოველმყოფელი, სიცოცხლის მქმნელი იყოს. როდის არის ადამიანის სული ასეთი? იქნებ მაშინ, როცა ადამიანი ოთხკედელ შუაა შემწყვდეული, ხელფეხზე ხუნდები აქვს? შეიძლება განა ამისთანა ადამიანის სულმა გაზაფხულის სიამოვნება იგრძნოს? - ამ სიამოვნებას [იგრძნობს] თუ თვით დატყვევებულს შეგნებული, შესისხორცებული აქვს ის რწმენა, ის აზრი, რისთვისაც დაადვეს [ხუნდები ფეხებზე და ხელებზე], როცა მან იცის, სიმართლისათვის ვიტანჯვიო, მაგრამ ამგვარი გაზაფხული სულისა მხოლოდ სხვისთვის იქნება მაგალითის მიმცემი, სხვას, ვისაც ხელ-ფეხი თავისუფალი აქვს, გაჰხდის სიცოცხლის მოზიარედ, მაღალი, ქვეყნის მოყვარე სული შეიძლება მხოლოდ იქმენს სიცოცხლის მქმნელად და სრულის სიმშვენიერით მოგვევლინოს, მხოლოდ თუ თავისუფალია იგი. ადამიანი თუ არა ჰგრძნობს თავს ბედნიერად, ვერც სულის გაზაფხულობას განიცდის, და იგი, ვინც სიყვარულს არის მოკლებული, ვერა დროს ვერ ეღირსება გაზაფხულის სულისას. უპირველეს ყოვლისა სული უნდა ჰგრძნობდეს ბედნიერებას, იგი, როგორც გაზაფხულზე ბუნება, უნდა ჰყვაოდეს, უნდა მწვანობდეს, უნდა იყოს ცხოველმყოფელი, მქნელი სიცოცხლისა, ცოცხალ არსებათა მომცემი თუ აღმომცენებლი, მაშასადამე, ახალგაზრდა და ამასთან ერთად უსათუოდ თავისუფალი, როგორც გაზაფხულზე ბუნება. ხომ ჰხედავთ გაზაფხულზე ბუნებას, როგორ თავისუფლად იწყებს მუშაობას. ამოჰხეტქს მიწიდან აუარებელი მცენარე - ბალახი, ყვავილი, სძოვს მას ცხვარი და ძროხა, მაგრამ მაინც მოდის ყოველ ჟამს, ყოველ წუთს, იწურება ხეები ფოთლებით, მოდის შხაპუნა და ჟუჟუნა წვიმა და ვერავის ძალუძს მისი შეჩერება. ათბობს მზე მცენარეთ, ცხოველთ და ვის შეუძლიან შეასუსტოს მის მიერ გამოგზავნილი სხივების სიძლიერე? ყოველი მოვლენა, ყოველი ძალი ბუნებისა ცალ-ცალკე და ერთად, ცდილობს მიეშველოს სიცოცხლეს. ასეთივეა სული ადამიანისა, როცა მას დაუდგება გაზაფხული. იგი ყოველ თავის ძალღონეს მიჰმართავს ერის სასიცოცხლოდ, ცხოვრების ბედნიერება-სიცოცხლისთვის, რათა არსებობა თავის ჰმნას რაც შეიძლება ნაყოფიერი, ჰფიქრობდეს თავისუფლად, აკეთებდეს იმას რაც გულით სწადიან, ხოლო წადილი მისი უკვე ვიცით როგორიც უნდა იყოს, - საითკენ მიმართული. იგი უნდა იყოს მუდამ დაუცხრომლად

მოქმედი, როგორც თვით გაზაფხულია. ამიტომ ყოველი საქვეყნო მოღვაწე, ყოველი ქვეყნისთვის თავდადებული ადამიანი ყოფილა და არის გაზაფხულის მსგავსის სულისა. მხოლოდ მათ განუცდიათ გაზაფხული სულისა. პატარა, ვიწრო გრძნობისა და ტვინის ადამიანი, თუ იგი მდიდარია, თავს ბედნიერად ჰრაცხს, რადგან ყოველგვარ მოთხოვნილებას ცხოველურს, ფიზიკურს იკმაყოფილებს; შეიძლება ფიქრობდეს, მე განვიცდი გაზაფხულს სულისასაო, მაგრამ დიდად მოტყუებული იქნება, რადგან ამგვარი ადამიანი მხოლოდ გამანადგურებელია იმისა, რაც გაზაფხული შემოქმედების წყალობით მიგვიღია ადამიანებს, იგი სიცოცხლეს, როგორც მთელს არაფერს ჰმატებს, მხოლოდ დაკლებით აკლებს. იგი განიცდის ისეთსავე გაზაფულს სულისას, როგორც ყოველი ცხოველი, როცა იგი მაძღარია და მსუქანი. შეიძლება განა ძალიან მსუქანი ღორიც, ტალახში გდებით რომ ანელებს მხურვალებას თავის ლეშისას, რათა განცხრომა იგრძნოს, ვიცნათ ვითომც მას ეგრძნოს გაზაფხული სულისა; ადამიანთა უმრავლესობაც განიცდის ასეთსავე დიადობას, როგორც ღორი მაგრამ ნუთუ საზღვარი არარ უნდა იყოს სულით გაზაფხულისა და კუჭით გაზაფხულის მფლობელთა შორის? მე, რამდენადაც შემეძლო, დავახასიათე მკლედ გაზაფხული თვითეული ადამიანის სულისა, სხვა თქვენ გთხოვთ წარმოადგინოთ. თუ როგორი უნდა იყოს გაზაფხული ერის სულისა.....

უწყოდეთ მხოლოდ, ეს იქნება მსგავსი ბუნების გაზაფხულისა, მისი განსახირება და გამომხატველი მთა და ბარის, ცისა და დედამიწისა.

გაზაფხული ერის სულისა უმშვენიერესს სურათს დაგვიყენებდა ერის სულისას.

(1915 წ.)

<u>ტექსტის ციფრული ვერსია მოამზადა:</u>

ქ.თბილისის მე-10 საჯარო სკოლის მოსწავლემ, **სალომე კანდელაკმა**